СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 268. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 31-го грудня 1942. No. 268. Jersey City, N. J., Thursday, December 31, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

Ґен. Де Ґоль Приїде до Америки

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт на своїй пресовій конференції заявив, що провідник „вільних французів", ген. Де Ґоль має приїхати до Америки. Точної дати ще не устален. На запит журналістів президент Рузвелт заявив, що ген. Де Ґоль приїде до Америки як мілітарний лідер і нараджуватисьме в справах чисто мілітарних, а не політичних. Це значить, що американський уряд не задумує його признавати, як голову французького уряду.

ЗНИЩЕНО НЕБЕЗПЕЧНУ ШАЙКУ ҐЕНҐСТЕРІВ

ШІКАҐО. — Федеральні аґенти, під особистим наглядом головного директора Ф.Б.І., Едгара Гувера, окружили доми, в котрих скривались бандити з шайки відомого бандитського ватажка Роджера Тугого і їх зловила, або постріляла. Та шайка поділилась на дві части і скрилась у двох домах. Федеральні аґенти наперед окружили один дім і завізвали бандитів, щоб ті піддались. Але ті відмовились піддатись і розпочали стрілянину. Аґенти відповіли стрілами і оба бандити, О'Коннор і Мекінерней, згинули від куль. Пять годин пізніше аґенти, в пятій годині рано, в такий сам спосіб окружили другий дім, де скривались чотири бандити з тої самої шайки, разом з відомим ватажком Тугим. Ті поступили розумніше і на заклик поліції повиходили з піднесеними руками на двір і піддались поліції. Всі ці бандити мають за собою довгі рекорди злочинів. Вони пару місяців тому повтікали з тюрми в Джоліет, Ілл., де відсиджували досмертні кари за свої злочини.

ЗАЛІЗНИЦІ ОБІЦЮЮТЬ ДОСТАВУ ОЛИВИ.

ВАШИНҐТОН. — Представники всіх більших залізничих ліній в східних стейтах за покликом уряду відбули свої наради і на тих нарадах заявили, що доставлять для східних стейтів потрібної оливи до опалювання, стільки, скільки назначить уряд, хіба би великі морози і сніги їм в тому перешкодили. Вкупі з тим в компетентних урядових колах говорять, що коли ходить про опалову оливу, то не треба бути великим оптимістом, бо справа з доставою опалової оливи далі знаходиться в критичнім стані. — Нюйорські власти заявили, що олива буде не лише наділювана по пайкам, але також по ріжним катеґоріям. Це значить, що школи, шпиталі, ріжні гуманітарні і [illegible] перед усіх інших ґруп. Опісля будуть йти звичайні мешкальні доми, а на самім кінци будуть стояти театри, кіна, дансінґ-голі і всілякі інші розривкові льокалі. Коли оливи буде замало, то навіть на карточки та остання ґрупа не дістане.

ЛЮДИ ДАЛІ НЕ РВУТЬСЯ ДО КУПНА.

НЮ ЙОРК. — Нюйорчани далі не попадали в якусь паніку, коли ходить про купно ріжних пушкових та сушених продуктів і поводились зовсім спокійно. В деяких дільницях покуп дещо збільшився, але він зовсім не нагадував якогось наїзду на крамниці. В інших дільницях покуп харчевих продуктів нічим не відріжнявся від покупу в попередних днях.

АМЕРИКАНСЬКА ЛЕТУНСЬКА ТЕХНІКА.

ДЕЙТОН (Огайо). — Ґрупа американських журналістів відвідала летунський центер американської повітряної сили, в Врайт Філд, Дейтон, Огайо. Військові власти показали їм зразки технічних здобутків Америки на полі авіяції. При тім вони пояснили, що американська летунська техніка під оглядом якости і скількости далеко перевищає німецьку. Американські інжиніри мають в себе кожний модель німецького літака і докладно провірювали кожну його частину. Ті літаки не лише не є вищої якости від американських літаків, але подекуди є нижчої якости. Американці не легковажать здобутків ворогів, але й не перецінюють їх безпотрібно. Представники війська також показали новий тип величезного бомбовика, котрий може летіти без перестанку десять тисяч миль і везти на собі вісім тон вибухових матеріялів. „Японський премієр Тоджо правду говорив, що Японія мусить сподіватись від нас страшного удару", говорили представники війська журналістам.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КОНҐРЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив, що наступний конґрес мусить почувати глибоку відповідальність за всі свої ухвали. Той конґрес вже тепер готовиться поробити дуже великі обмеження в цивільних видатках. Президент говорив, що деякі цивільні видатки, хоч не мають звязку з війною, є важні і не вільно їх скрисляти, бо це зле відібється на життї нації пізніше. Конґрес це мусить добре передумувати.

ПОТІХА ДЛЯ МАЛИХ КРАМНИЦЬ.

ВАШИНҐТОН. — Голова ради воєнної продукції, Доналд Нелсон, заявив, що внаслідок обмеження автомобільної їзди скористають малі льокальні крамниці. Бо люди вже не будуть могти їхати собі автом до центру міста і там купувати по великих крамницях. Їзда автом буде ще більше обмежена, говорив він. Та ще інші причини зложуться на те, що людям відхочеться їхати до великих крамниць за закупном: не лише їзда автом стане утруднена, але й їзда залізницями, собвеями, трамваями і автобусами. Тверді ціни на продукти теж заставлять людей купувати в сусідних крамницях. Вкінці всі матимуть менше грошей для покупів.

ОХОЛОДЖЕННЯ МІЖ АМЕРИКОЮ І ФІНЛЯНДІЄЮ

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд заборонив фінському посольству розсилати на терені Америки інформативні бюлетені. Ця заборона наступила після того, як американське посольство в Гельсінках зазнавало чимраз більших труднощів з боку фінського уряду, коли ходило про розсилання подібних бюлетенів на терені Фінляндії. Цей вчинок спричинить ще більше охолодження поміж двома краями, серед котрих ще недавно існувала тісна дружба. Тепер ті два краї борються в противних воєнних таборах.

ПРИМУС ПРАЦІ ТАКИ НАСТУПИТЬ

ВАШИНҐТОН. — Голова комісії людської сили, Пол МекНот, заявив, що наступного року вісім міліонів нових робітників буде втягнено до воєнного промислу. Серед них буде половина жінок. Також урядові чинники, коли зайде потреба, будуть приказувати робітникам де мають працювати. Деколи будуть перевозити їх в такі промислові центри, де брак робітників. Вкінці з заяви МекНота виходило, що 40-годинний тиждень праці буде скасований, а запроваджений 48-годинний тиждень.

МІЛІТАРНА ВЛАДА ПО ВІЙНІ СКІНЧИТЬСЯ

ШАРЛЮТСВИЛ (Вирджінія). — Перед ґрупою старшин, що покінчили чотиромісячний курс цивільної адміністрації, підсекретар війни, Петерсон, заявив, що з хвилею, як закінчиться війна, влада військових людей, коли ходить про цивільну адміністрацію краю, скінчиться, а відразу прийдуть до влади не-військові люди. Згадані старшини діставали додатковий вишкіл, як адмініструвати даний край, що знаходиться в воєнній полосі.

Советська Армія Наступає з Щораз Більшим Розгоном

МОСКВА. — Советські частини заняли важний стратегічний пункт: Котельників. Забрано при тому 17 ворожих літаків і повно возів та всякої іншої воєнної добичі. Заняття Котельникова облекшає дальший наступ на Ростов, а зокрема помагає злуці двох наступаючих советських армій. А та злука означалаб разом з захопленням Ростова цілковите відтяття німецької армії з міліона вояків, що находяться на Кавказі й під Сталінградом. Ось і тому Совети так приспішують наступ на Ростов.

22 НІМЕЦЬКІ ДИВІЗІЇ ВЖЕ ПРОПАЛИ

МОСКВА. — Без огляду на те, чи і коли советські війська займуть Ростов, советські військові кола переконані, що ті 22 дивізії, що їх німці мають на фронті під Сталінградом, вже треба рахувати для них як цілковито пропавші. Вони цілком окружені советськими військами. Таке виходить теж з советських комунікатів.

ВОЄННІ УСПІХИ В БУРМІ

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Британці, що наступають в Бурмі, не стрічають значнішого опору з боку японців, але мають труднощі з болотами і джунґлями. Проте находяться уже всього 25 миль від Акіаб, важної пристані, що є в японських руках. Знову американці помагають їм тим, що бомбардують японські летунські поля.

АМЕРИКАНЕЦЬ ПОНАД ГІМАЛЯЯМИ

АМЕРИКАНСЬКА ПОВІТРЯНА БАЗА В ПІВНІЧНОСХІДНІЙ ІНДІЇ. — Американський знаменитий летун, капітан Джан Пейн, дав доказ, що можна помагати Китаєви доставами при помочі літаків, що перелітають найвищі верхи Гімалаїв. Сам він перелетів ночею понад гору Канченджонга, що має 20,000 стіп висоти.

ОСТОРОЖНО З ЖЕНЯЧКОЮ В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН. — Американський вояк, що жениться в Анґлії, не одержавши спершу дозволу від свого офіцира, під якого він є командою, буде поставлений під полевий суд. Теж жінки тих вояків, що дістануть дозвіл на одружіння, не стають американськими громадянками.

ЩЕ БІЛЬШЕ АМЕРИКАНЦІВ. — Відзначені американськими прапорами на своїх шоломах ці американські вояки щойно висіли на беріг у Північній Африці й машерують альжірським містом Мерс-аль-Кебіром. Вони прибули на скріплення американських військ в Арані.

БРИТІЙЦІ ГЛЯДЯТЬ НА ВОЄННУ СИТУАЦІЮ З ОПТИМІЗМОМ

ЛОНДОН. — Німеччина не матиме цеї зими ніякого „відпочинку", на що вона рахувала, коли націстівська пропаґанда твердила, що Німеччина осягнула все, що їй треба, а тепер буде тільки боронитись. Американська інвазія Північної Африки, британська офензива в Лівії й друга зимова советська офензива заставили націстів на кожному фронті далі воювати з усіми силами, які тільки мають до диспозиції. Таке згадує Британське Воєнне Бюро у своїм третім річнім воєннім звіті. Додаючи до тих заключень ще й японську невдачу усунути американців з Ґвадалканал, британський звіт про трирічну війну підкреслює, що 1942 рік став особливо знаменним тому, що в ньому Держави Осі, зокрема Німеччина та Італія, втратили воєнну ініціятиву, яка вже перейшла на сторону Обєднаних Держав. Зачалась ось та воєнна невдача „Осі" наступом ген. Ромеля на Єгипет, що закінчився розгромленням його армії Британською Восьмою Армією під проводом ген. Монтґомері. Ще кажеться у звіті, що дальші воєнні події в Африці вимагають „методичної підготовки", заки зачнеться нова офензива, що має зліквідувати панування „Осі" в Африці. Назагал звіт є повний надії, що ворогі будуть розгромлені.

СОМАЛІ ПО АЛІЯНТСЬКІМ БОЦІ.

ЛОНДОН. — Французьке Сомалі, разом з важною пристаню Жібуті, перейшло на сторону „Вільних Французів" без проливу крови, себто добровільно. Значить, що всі французькі кольонії на Сході вже зірвали з владою маршала Петена в Віші, а перейшли на бік „Вільних Французів", чи просто на бік Обєднаних Держав. Виїмок становить Французький Індо-Китай, що його Віші передало під контролю Японії. Сомалі не є великою територією і має всього 45,000 мешканців. Та перехід його на бік Аліянтів має головно символічне значіння, яке відграє ролю в такому положенню як теперішне.

АМЕРИКАНСЬКІ СВІЖІ СИЛИ В ДАКАРІ.

ЛОНДОН. — Радіо з Марока передало, що до французької пристані Дакар в Африці прибув свіжий транспорт американського війська. Це в звязку з рішенням, що Французька Західня Африка перейшла на сторону Обєднаних Держав.

БУДУТЬ ВИЗНАНІ РЕПУБЛИКАНСЬКІ ПРИНЦИПИ.

ЛОНДОН. — На всіх територіях, що становили давню французьку імперію, будуть привернені републиканські принципи з хвилею, як ті землі згодяться воювати з Державами Осі. Таке заявляють з боку уряду „Вільних Французів".

ЛЯВАЛЬ ДІСТАВ „ОСТАННЮ НАГОДУ".

БЕРН (Швайцарія). — До Парижа повернув з Німеччини Пієр Ляваль, голова уряду, щоб спробувати, чи зможе виконати нові вимоги, поставлені Франції Гітлером, що глядить тепер на Францію як ту, що його „зрадила" і тепер повинна це направити, а тоді доперва буде могти числити на те, чи знайдеться для неї „місце, як для пожиточного члена европейської громади". Таке пише німецький кореспондент з Віші. Якщо Франція це зробить, то можливо з весною буде Гітлер говорити з нею про нове „завішення зброї". Ось так має виглядати Гітлерова „остання нагода", дана Франції.

ДЛЯ ПОЛЬСЬКИХ ПОЛОНЕНИХ В НІМЕЧЧИНІ.

ЛОНДОН. — Польський уряд на вигнанню зговорився з націстівською владою щодо цього, щоб 83,000 польських воєнних полонених могли діставати кожного місяця по 5 фунтів поживи в одним пакунку.

ВИСЕЛЮЮТЬ ПОЛЯКІВ З ВОЄННОЇ ПОЛОСИ.

ЛОНДОН. — Пропаґандне Бюро польського уряду подає, що націстівська влада, мабуть надіючись дальших невдач на советському фронті, приготовляються до того, що німецькій армії прийдеться далі відступати. І то аж до давних границь Польщі. Ось тому має виселювати з Люблинської округи польських селян, споваджуючи на їх місце „німців і українців".

НЕ ПІДНІМАТИ ПЕРЕДЧАСНО ПОВСТАННЯ!

ЛОНДОН. — До цього закликає через радіо польський нарід Станислав Міколайчик кажучи, що такий крок використалиб німці на цілковите винищення поляків.
Міколайчик говорив з Лондону, де перебуває як заступник премієра польського уряду на вигнанню.

„ЛИТОВСЬКИЙ КВІЗЛІНҐ".

ЛОНДОН. Таким має бути, як подає ОНА, генерал Казис Мустеікіс, перший визначніший литовець, що перейшов на сторону співпраці з німцями. Він був міністром оборони в кабінеті за президентури Антанаса Сметони, що тепер перебуває в Америці.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Therее months	$2.50

ЧИ ВЕЛИКА ВЧИТЕЛЬКА ЖИТТЯ НАВЧАЄ?

Велику громадянську прислугу американському народові зробили приятелі памяти покійного президента Вудрова Вилсона, коли в річницю його уродин пригадали американцям на справді пророчі слова, сказані ним у ту переломову боротьбу в американській політиці за те, чи Злучені Держави мають приступити до інтернаціональної організації для заведення інтернаціонального порядку, чи закинути всяку участь у міжнародній політиці й держатися своєї вузької загороди. Вудров Вилсон предсказав був тоді американцям, що на випадок, як вони не візьмуть на себе прав і обовязків міжнародної організації, то ще поки уплине трицять літ, прийде з конечности до нової світової війни, себто до війни, в яку й Америка буде втягнена, хочби проти свого бажання.

Пригадка на ці слова покійного президента Злучених Держав, зроблена в інший мент, мала би хіба так зване академічне значіння. В нинішний мент вона має глибоке практичне значіння, бо ось Америка справді найшлася в новій світовій війні й, що більше, вона стоїть знову перед тим самим питанням, до вирішення котрого промовляв був тоді президент Вилсон: чи брати їй участь у міждержавній акції для впорядкування справ світа, чи знову вмити руки від усего й держатися тільки свого власного загумінка?

І не треба думати, що нині вже нема в Америці людей, яких історія не навчила, що ізоляція Америки була великою помилкою не тільки зо становища світа, але й зо становища самої Америки. Як у першу світову війну найшлися люди й ґрупи, які станули за ізоляційну політику з особистих чи ґрупових інтересів, так й тепер є в Америці чинники, які для особистих чи ґрупових інтересів готові гнати ще раз Америку на ізоляційні шляхи, з великою шкодою для світа й самої Америки.

Американський уряд є добре свідомий цеї небезпеки й тому він робить уже заздалегідь заходи, аби приготовити американський народ до вирішення цього важливого питання, аби запобігти тому, щоби Америка не повторила своєї помилки з минулої війни. Остання промова віце-президента Волеса являється передовсім поважним аргументом проти ізоляціонізму, що парадує тепер під маскою 100-процентового американизму, а за повну участь Злучених Держав у міжнародній організації.

Поки упливе теперішнє десятиліття, будемо знати, як це питання вирішено і чи в третю світову війну внуки людей, що воювали в першій світовій війні, не будуть знову читати лекції про занедбання лекції історії, як нині читають їх діти в другу світову війну.

З Новим Роком – з Новими Надіями

Кінчимо старий рік серед крівавої боротьби, якій покищо кінця не видно. Значить, що мусимо готовитись в новому році до дальших жертв, які треба буде понести. І то в далеко більшій мірі, ніж це було досі. Щодо цього нема в нікого з нас найменшого сумніву, бо знаємо, що в наступному році війна стане ще грізнішою, завзятішою і коштовнішою не тільки щодо матеріяльних дібр, але і щодо людських жертв. На це нас уже приготовляє сам наш уряд від довшого часу. І нічого не скриваючи, подає нам, що нас жде зараз з початком нового року. Отже підуть від нас до армії ще нові міліони, включно з наймолодшими. І будемо мусіти обходитись без дещо такого, до чого ми звикли, що вважалось в Америці „нормальним" життям.

Ось те все ми знаємо. Але теж разом з тим і відчуваємо, що те все не іде і не піде на дармо.

На наших очах розвинулась нагло, в незвичайно скорому часі, американська воєнна продукція до таких розмірів, що перейшли всі наші найкращі сподівання. На наших очах свободолюбний і мирний американський нарід уже виставив таку армію, що виносить чи не двічи стільки, скільки було цілого населення в Америці, коли цей край ставав незалежним. Що більше! Ось та новопоставлена армія зачинає брати верх всюди, де тільки зявиться. Вона міряється від першої хвилини з найліпше вишколеними частинами держав, що вкладали десятки літ на воєнне вишколення і підготовку до цеї війни, яку спричинили, а якої американський нарід не хотів і яку виминав. Разом з Обєднаними Державами ось та армія творить тепер один могучий фронт, який стає з кожним днем сильнішим.

І так є на кожному іншому полі, що ми зростаємо в силу, а ворог свої сили доїдає. Ми набираємо щораз більшого ентузіязму, а вороги тратять того духа, з яким зачинали нападати на чужі краї і народи. Ми зєднуємо всюди щораз нових прихильників, а вороги тратять тих, що їх підступом набули.

Та все це ще не означає перемоги. Принаймні скорої й дешевої перемоги. Ще мусить прийти до остаточного і дуже крівавого розрахунку, заки настане замирення. Той розрахунок може наступити вже в 1943 р. Саме до цього змагають Обєднані Держави. Отже дай Боже, щоб цей новий рік приніс усьому людству загальне замирення і повну перемогу над грубою силою, та щоб ті Чотири Свободи, що їх видвигнув наш президент від імени Америки завитали до кожного краю і до кожного народу, щоб таким чином настав справжній „новий лад" у світі.

Проф. Микола Чубатий.

Скільки Українців на Світі та де Вони Живуть?

Не в скількости сила... а в якости...

Між українцями в краю та поза межами України, на еміґрації, дуже часто поширені баламутні відомости про скількість українців на світі, при чім радше можна стрінутися з перебільшуванням числа українців, ніж з переменшуванням. Нерідко можна чути, що українців на світі 48 міліонів, 50 а то й більше. На одній конвенції українців в Америці був я свідком, як виступив один всечесніший та з жалем і обуренням стверджував, що українці себе сами обнижують у вартости, бо говорять всюди, що українців є 50 міліонів, а на ділі нас є 55 міліонів; це все і всюди — мовляв треба зазначувати.

Скажу щиро, що арґументи того патріотичного бесідника мене ані на дрібку не переконували. Мав я спосібність подорожувати мало не по всіх краях Европи: громадська служба завела мене теж у Америку і кілько разів якийсь чужинець питав мене кілько є українців, то я виповідав число українців з якимсь збентеженням, мало не зі стидом. Чому? Тому, що годі чужинцеви повірити, щоб міг десь в Европі істнувати сорок кількаміліоновий нарід та не мати своєї держави. Коли чужинцеви станете говорити про сорок міліонів, то він на вас гляне з якимсь недовірям та подумає, що це може помилка, не сорок а чотири міліони. А впевните його, що таки українців на світі сорок а то й більше міліонів, він стане виробляти собі не конче корисний образ про нарід сорока міліонів, що спільними зусиллями не зумів вибороти собі власної держави, коли її потрафили по останній світовій війні добути біля один міліон естонців, біля півтора міліона лотишів та неціліх два міліони литовців, або 3 і чверть міліона фінів.

Безперечно, що є причини, які — але тільки частинно — виправдують таке дивне явище, що сорок міліонів не добуло досі своєї держави, але все таки немає потреби — перебільшувати числа українського народу, бо це абсолютно в нічім не причиняється до вироблення кращого переконання про український нарід, ані теж про більше його право на державне життя. У всесвітнім житті народів право на державне життя має той нарід, що вміє собі то право добути солідарним зусиллям в боротьбі.

Всеж таки число якогось народу це сирий матеріял на державу, так само як земля, її багатства, доступ до моря та тощо. Тому хочу у тій статті подати це, до чого дійшла в тій справі українська наука ґеоґрафії та статистики, щоб по можности між українцями принайменше було приблизно однакове поняття про число українського народу. Бо ще більше прикрим є, коли один українець подає, що його народу є, наприклад 40 міліонів, а другий 55.

Зла воля та баламуцтво зменшувало українське населення.

Усталити зовсім докладно число українського населення нелегко навіть спосібному українському науковцеви та знавцеви свого діла. Причина та, що списи населення на українських землях окупованих чужинцем - наїзником переводив саме чужинець, а його інтерес все був у тім, щоб навіть в цифрах число українського населення зменшувати, а збільшувати число свого чужого населення, російського, польського, румунського чи мадярського. Чужа влада відповідно спрепарованими списами населення нерідко теж старалася закривати своє винищуюче панування над Україною.

Не менше трудно обчислити число українців, що живуть поза Україною на еміґрації. Причина в тім, що - хоча тут публична влада, що переводить обчислення населення, не мала ніякого інтересу у викривлюванню правди, одначе здебільша самі українські люди ввели замішання, подаючи [illegible]во свою національність — як ґаліціяни, австріяки, поляки, мадяри чи росіяни. Списчикам тяжко визнатися у тім баламуцтві, тому записували так, як хто подав, тимбільше, що слово національність „(„нешинелити") розуміють тут як державну приналежність.

З тої повени свідомих перекручувань в урядових списах та з недобровільних баламутств витягнути правду та подати дійсний стан українського населення це не аби яка трудність. Інших списів кромі урядових не може мати український дослідник до вжитку тому, що в европейських державах заборонено переводити приватні списи населення під важкими карами.

Як де густо живуть українці в Україні та поза Україною?

Українська земля простором 300 тисяч квадратних миль є другою щодо величини країною в Европі та йде зараз по европейській Росії. Тим способом Україна більша від Німеччини, Франції чи другої великої держави в Европі. До теперішної світової війни була поділена між Росію, Польщу, Румунію та Мадярщину, тому й українські люди жили під тими чотирма чужинецькими володіннями.

Найбільше українців жило під пануванням Росії. Жили вони у так званій Українській Радянській Републиці, яка перед 1930 роком мала ще якийсь характер автономічної країни, одначе по тім перемінювана систематично у російську провінцію стратила усі признаки самоуправи; лишилася тільки пуста назва. Поза границями так званої Української Радянської Републики остали ще величезні простори української землі, а саме ціле українське Підкавказзя з Кубанщиною та східна Слобожанщина, обі країни відомі саме з теперішних боїв. На тім просторі жило 1931 року неціліх 27 міліонів українців.

Переписи виказують, що українці це один з найбільше плодовитих народів на світі. Річний приріст українського населення пересічно виносив в Східній Україні біля 22 особи на 1000. В Росії переводжено 1937 року перепис населення Преса доносила, що аж два разів списувано; перший перепис уневажнили; вкінці частинний вислід був оголошений 1939 року. Українське населення подано там тільки понад 28 міліонів, підчас коли числячи 22 особи приросту на тисячу річно повинноб бути біля 4 міліони приросту або 31 міліонів населення на українській території під Росією. Де ділося з України біля три міліони українських людей межи роками 1931 та 1937 добре відоме. По 1937 році не чувати було про якісь нові нещастя на Східній Україні під Росією. Тому можна пропускати, що коли природний приріст українського населення виносив там хочби біля 20 душ на тисячу річно, то за два роки до теперішної війни далоб це около 1 міліон 200 тисяч приросту або загальне число українців під Росією булоб понад 29 міліонів (29 міліонів 200 тисяч).

Українські ґеографи обчислили, що під Польщею жило 1931 року 6 міліонів 103 тисячі українців. Природний приріст українського населення під Польщею був менший в Галичині, куди більший на Волині та Поліссі. Причина була в тім, що в Галичині в наслідок чужої польонізації наступила тіснота та нужда серед українського населення, яка не була ще така велика на Волині. Природний приріст в Галичині виносив перед теперішньою війною неціліх десять душ на тисячу річно, а на Волині 19 душ. За девять літ до війни це повинноб дати біля 700 тисяч приросту так, що число українців Західної України виносилоб неціліх 7 міліонів (6,800,000).

Під румунським володінням в українській Буковині та в Басарабії жило 1931 року 780 тисяч уйкраїнців. Річний приріст українського населення виносив там біля 14 на тисячу, що за час до війни далоб біля 100 тисяч приросту або разом біля 880 тисяч українців.

На українськім Закарпатті в 1931 році жило 526 тисяч українців. Приріст там виносив 16 душ річно на тисячу або 74 тисячі до війни, себто 1939 року разом було там рівно 600 тисяч українців. Тим способом на цілій українській території в Европі або в Україні жило до теперішної війни біля 37 і пів міліона українців; може й до 38 міліонів. Та це ще не ціле число українського народу.

Кілько та де розсіяні українські люди поза Україною?

Українська земля це одна з найбагатших країн на земській кулі. Вона все манила завойовників своїми багатствами. Тому український нарід нині без власної держави. Її багатствами наживаються по нині чужинці, а українські люди, діти тої землі мусять йти в світ за очи за хлібом. Найбільше українців поза Україною живе в Азії. В р. 1931 в Азії жило 2 міліони триста тисяч українців.

В західнім Сибірі на пограниччі Казакстану на протязі так великім як Франція українці навіть творять більшість населення. Відомо теж загально, що Приморський Край, так званий Зелений Клин величиною Галичини на пограниччі Манджурії теж має українську більшість. Дуже обережно обчисляючи можна сказати, що в Азії живе нині поверх три міліони українців. Число українців в Азії зросло не тільки в наслідок природного приросту поселенців, але також через нові депортації. Хто знає чи це українське горе розлите по азійських степах не стане в майбутности джерелом нової української сили на тім новім континенті.

В европейській Росії поза Україною жило 1931 року 1 міліон триста тисяч українців; це число при природнім прирості за час до теперішної війни певно побільшилося до півтора міліона.

З черги приходить українсько-американська еміґрація обчислювана на міліон сто тисяч українців; з того в Злучених Державах Північної Америки 700 тисяч, в Канаді 270 тисяч, решта в латинських краях Полудневої Америки. За час до теперішної війни ця еміґрація зросла мабуть небагато, й то тільки хиба в Канаді та в Полудневій Америці. Нині живе в цілій Америці не більше як міліон 200 тисяч.

В усіх краях Европи поза Україною та поза Росією начислювали 1931 року 683 тисячі, в Африці та Австралії 56 тисяч; разом біля 740 тисяч. Це здебільша зарібкова та політична українська еміґрація, що живе у злидиях, тому можна пропускати, що в останніх роках до війни вона ледви чи зросла, або дуже небагато. Тим способом загальне число українців поза Україною виносить поважну цифру, бо аж шість і пів міліона, а може й дотягає до сім міліонів.

Додаючи число українців на українській землі 37 міліонів з половиною та поза Україною розсіяних по всему світу 6 міліонів з половиною дістанемо загальне число українського народу в 1939 році 44 міліони. Приняти одначе цифру 45 міліонів не буде перебільшуванням. Це число сперед теперішної світової заверухи... А за той час перекотився вже два рази бурун війни через Західну Україну, основно зруйнував він Східну Україну аж до тла, до спаленої землі та й Господь відає, що ще жде українську землю. Що не обійшлося при тім без величезних жертв у людях, це певне. Одначе до яких розмірів це сталося, нині ще годі збагнути.

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

20)

Тут кувались вози, тачки та теліжки, підковувались коні та людська обува, щоб тим лекше могли поборювати труднощі, які сама земля, самі оті простори кладуть чоловікови при переході з місця на місце. Та й дерева, ліси, каміння, річка й вітер, ніщо не було безпечне перед отим гніздом голосної, шумної, загарливої праці. Тут виконувано сокири й топори, що, вигострені на точилі, блискали смертельною погрозою до того лісу, що ген там далеко на узгірю, мов темна хмара, тужливо шумляча, немов сумуючи заздалегідь над своєю загибіллю, котрої насіння виковувала оця невеличка сільська кузня. Відси йшли у світ пили, свердла та долота, зладжені й вигострені на те, щоб різати, лупати, вертіти та добати зрубані трупи лісових велетів, немов розжовувати їх залізними зубами людям на пожиток. Відси вийшли ті знаряди, що он там геть-геть унизу, за фільварком, де річка Торівка широким півокругом опоясує узгіря, поклали поперек неї могучу греблю, зробили чималий став, побудували млин та запрягли оту саму річку, як другого сліпого Самсона, щоб задармо обертала його колеса. І вітрові грозила ця кузня, бо з неї, а не відки, виходили знаряди, що на дальших сугорбах узгіря, схованих за краєм виднокруга, поставили цілий ряд здорових вітряків. Одним словом — оцей невеличкий будинок, спертий на чотирьох стовпах, як баба Яга на милицях, був великою й могучою силою, котрої впливи йшли широко й далеко навкруги, ширше й дальше, ніж західний вітер міг донести відгомін стуку молотів та дзвенькіт ковала, що в ній розлягалися.

А душею тої збройівні, тої могучої плодотворної сили, осередком веселої та працьовитої компанії, що тут день-у-день збиралася, був сам коваль торський, Іван Гердер. Чудна мішанина, що вдаряла кожного в його назві, в тім сполучені українського імя з прізвищем знаменитого німецького письменника, проявлялася в цілій вдачі, походженю й поглядах торського коваля. Його прадід був чистокровний німець, „коваль", спроваджений із Саксонії ще дідом покійного графа Торського зараз у перших роках австрійського панування. Вже син того старого Гердера оженився з українкою, дочкою одного заможного торського господаря, а наш Іван, хоч тямив про своє німецьке походження, вважав себе українцем. Ще дід його покинув двір і осів у селі між господарями, хоч і не робив панщини; от тим то й Іван Гердер почував себе зовсім мужиком, солідарним із рештою мужиків і разом із ними стояв не то осторінь, не то в тихім ворогуванні супроти двора. Була це приземкувата, коріниста та кріпка постать. Густе, довге волосся на голові, колись вогнисто-руде, почало вже сивіти, а великі довгі вуса, що закручувались аж до вуха, були білі, як сметана. Та проте Іван Гердер не мав іще й шістьдесять літ, а його голос, колір лиця, бистрота рухів виявляли в нім чоловіка незломної енерґії, смілого та повного життєвої сили. Зі своєю великою, круглою головою, здоровими зубами та міцними вилицями, з широкими плечима й мохнатими, звичайно при роботі аж по лікті позасукуваними та окоптілими руками — він подобав трохи на тих залізних баранів, котрими у старину штурмовано мури. Тій зверхній подобі типово німецькій та з деякими не менше типовими рисами українця відповідала і вдача Івана Гердера. Здавалось, що вагання, нерішучість, слабість волі та розчарування були зовсім недоступні для його вдачі. Невтомний робітник, він був при тім і солідний, незвичайно совісний робітник. Усякі противности не то що не знеохочували його, а ще й підбивали до боротьби та до праці. Натура наскрізь войовнича, він проте був добрим сусідом, веселим товаришем, любив жартувати та сміятися, його кузня завдячувала власне тому його талантови своє оживлення і многолюдність. Люди йшли до Гердерової кузні мов по свячену воду; щоб відітхути якоюсь свіжішою духовою атмосферою, покріпитись, розвести душу. Коваль бував замолоду далеко по світі, був чоловік письменний, знав незлічиму силу вигадок та оповідань і вмів оповідати їх із таким виразом, з такою особистою закраскою, вмів до кожної нагоди підібрати відповідну повість, з кожної повісті розвести такі думки та виводи, що люди слухали його без голосу, тільки цілим лицем ясніючи, цілою душею всміхаючись та радіючи, хоч і самі не знали чого. Їх души, вбогі та прибиті щоденним горем, темнотою та деморалізацією, чули в тім чоловіці живу течію власної думки, сильного характеру й живої, своєрідної поезії, котрим усяка жива душа мусить спочувати та радуватися, як молода ростина ясному та теплому сонцю весняному.

О. Нестор добре знав коваля Гердера ще з часів його молодости, та не любив його. Зачерствілій хорій душі старого панотця було не до поезії здорових, хлопських натур. Він бачив у Гердері тільки одно — вільнодумця та єретика, та й то ще впертого, непоправного й войовничо настроєного, а тим подвійно небезпечного. І, справді, найлюбішим полем думок, міркувань та мрій коваля Гердера, а при тім полем, на котрім із усею силою проявлялася його войовнича натура, було поле релігії, церковщини, відносини попівства до народу. Хоча шкільна його освіта була дуже маленька, то все таки він власною працею, читанням книжок і розмовами з ріжними людьми дійшов до таких думок, що геть-геть вибігали поза ті тісні рямці, в яких у нас немов би приписано, немов би Богом самим установлено обертатися мужицькому розумови. Він виробив собі певний критицизм —, спокійний, не визиваючий, та при тім і нетрусливий та неуступчивий. Зі своїми єретичними поглядами він не ховався ані перед мужиками в кузні, чи на ярмарку, ані перед самими попами.

(Дальше буде).

ЗА СУД НАД ВОЄННИМИ ВИНОВНИКАМИ

Президент Рузвелт підняв був свого часу в одній зо своїх публичних промов думку про потребу покарання тих усіх провідників держав Осі, що своїми затіями довели до війни й потім у цій війні допускалися різних злочинів супроти невинних і безборонних людей. За думку заявилися негайно визначні діячі Америки, Англії й інших Обєднаних Держав. Особливо гарячо за неї хопилися діячі народів і держав, що тепер окуповані військами держав Осі й від них терплять прерізні утиски. Справа притихла була дещо, коли російський уряд виступив з думкою, щоби з каранням винуватих провідників держав Осі не ждати аж до кінця війни, але почавати акцію негайно страченням тих фашистівських верховодців, що вже найшлися в аліянтських руках. Що одначе думка зовсім не забулася, видно з нових, цим разом уже зовсім практичних, кроків коло переведення в життя цеї думки.

Як доносять з Лондону, там уже пороблено приготовання до встановлення інтернаціонального кримінального трибуналу, перед яким мали би поставити на суд як воєнних винуватців Адольфа Гітлера, Беніта Мусолінія і інших верховодів Осі. В звязку з тою вісткою подають, що суди мали би відбутися аж по закінченні війни, себто російський плян почавати такі суди негайно відкидається. З цього одначе ще не виходить, що треба би тоді справу зовсім відложити на повоєнний час. Якщо такий суд має відбутися по війні, то він мусить відбутися негайно, аби не дати воєнним злочинцям утекти, затерти сліди своїх злочинів, найти собі могутні поплечників, тощо. Якщо за воєнні злочини має бути кара, то та кара повинна би бути виміряна це за свіжої памяти цих злочинів, а не тоді, як вона вже почнеться затиратись. До того, одним з мотивів установлення такого суду негайно є бажання завдати вже тепер страху фашистівським і націським верховодам.

Зрештою встановлення трибуналу це не легка справа, яку можна довершити за день-два. Маєж це бути перший того роду трибунал в історії й будувати все треба зо самого споду. Передовсім треба постановити, яких правил цей трибунал має держатися. Далі треба постановити, хто до нього має належати. Ні одно ні друге не така легка справа, як могло би видаватися. Головна трудність у тому, що це має бути інтернаціональний суд; будучи судом різних держав, він не може придержуватися тільки законів одної держави й не може складатися тільки з представників одної держави. Кожний член трибуналу, будучи представником одної держави, мусить бути приємливим і для інших держав. Щось подібне мусить статися й з правилами поступовання перед судом, з правилами збирання доказів вини, переслухання свідків і виновників, самого судження та виконування присуду. Прийдеться тут трибуналові годити неодну суперечну правничу практику й неодно звичаєм освячене правне наставлення.

У звязку з тими заходами урядів можна замітити вже піднімаючуся хвилю суспільних заходів за таким судом. Говорять про нього на вічах, пишеться в ґазетах і говориться на радіо. Видно, що піднімається акція, яка має на цілі не допустити, аби ця думка заспала. Що це є зовсім сущна небезпека, показується хочби з долі подібних думок у минулому. Звісно, що подібну думку піднято було в першу світову війну в звязку з особою німецького кайзера Вільгельма Другого, котрого вважали тоді за головного виновника першої світової війни. Власне йому вдалося уникнути такого суду завдяки тому, що такий трибунал не був готовий, а суспільности аліянтських держав були тільки дуже слабо освідомлені про потребу такого суду.

На який рік передтим закінченням першої світової війни виринула була подібна думка серед революційних партій Росії: хотіли поставити на суд царя Миколу Другого: думали подати народові Росії велику лекцію народньої зради царем. Поки прийшло до здійснення цього проєкту, вибухла громадянська війна, серед котрої царя й його родину розстріляно без суду. Розстріл щоправда завдав смертний удар можливості реставрації царату, одначе доразність розстрілу зєднувала довго прихильників для цеї мертвої ідеї, чого певно не було би при публичному осуді царя правильним судом.

Всі такі минулі невдачі чи недостачі треба пригадувати тепер, аби з одного боку воєнні винуватці не уникнули кари, а з другого боку, аби суд над ними на довгі віки відстрашував грядучі покоління перед повторенням злочинів проти людства, яких допускаються Гітлер, Мусоліні, всякі квіслінги й інші воєнні злочинці.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФИЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Пошанували діячку.

Дочки України, від. 42 С. У. А., відбули свої річні збори в неділю, дня 6. грудня. На збори прибуло гарне число жінок. Збори відбулись дуже гарно, а по зборах, у той самий день, членки цього відділу приготовили несподіванку для своєї улюбленої предсідниці, пані Олени Лотоцької. В гостині взяли участь також і членки з інших відділів. Зараз по зборах зійшлися всі до шкільної салі СС. Василіянок, де привітано її написом на куртині — Гостина вдячности для нашої улюбленої. Пані Панамаренько, заст. голови 42. відділу отворила свято, витаючи ювилятку милими словами. Потім покликали на товстмайстра паню А. Бойко, котра радо перебрала цей милий обовязок, висказуючи пані Лотоцькій вдячність за її 17-літню працю для С. У. А. Відтак покликувала до слова многих членок, а всі вони гарно висловлювались про її щиру працю, яку пані Лотоцька вела через всі ті літа, відколи приїхала до Филядельфії між українським жіноцтвом, як теж серед інших національних жіночих ґруп.

Я особисто теж рада з того, що наші жінки дійшли до того зрозуміння, щоб шанувати наших добрих провідників. А бувало ми цього не розуміли, та нераз і колоду кидали під ноги, а шанували — аж по смерти.

На закінчення вечерка пані А. Бойко вручила для пані Лотоцької три маленькі подарунки, перший від членок С. У. А. филядельфійської громади, другий від молодечого відділу 42, а третий від Високопреподобної Матери Зиновії — ікона Матери Божої в золотих рамцях. Ще пані Бойко подякувала всім, що гарно зійшлись та просила, щоб не забули і за сироти та допомогли СС. Василіянкам добре їх виховати. Переведено збірку, яка принесла $53, з яких $40 доручено Матері Зиновії на сироти, а решту зужито на інші цілі. Пані Лотоцька зо сльозами в очах дякувала всім за таку несподіванку та розділила торт між усіх, що прийшли на цей день вдячности.

Ось так шануймо завсіди тих, котрі щиро працюють на народній ниві. За народну працю не стане заплатити, то покажім крихітку любови для тих, що роблять добро для нас і для будучого покоління. А вони певно будуть старатись ще більше добра зробити.

Членка С. У. А.

СТАРИЙ І НОВИЙ КОМАНДАНТ.—Переслана радіом світлина показує адмірала Жана Дарляна (наліво) на розмові з ґенералом Анрі Жіродом, його наслідником. Світлину знято на короткий час перед смертю Дарляна.

Важніші Події з Минулого Року

Минулий рік містить в собі чимало важних подій. Подаємо важніші з них в їх хронольоґічному порядку, щоб пригадати їх читачам.

Дня 2. **січня** 1942 японці взяли столицю Филипин, Манілю. Того дня теж підписано пакт 26 Обєднаних Держав, яким вони себе зобовязали незаключувати з ворогами окремого миру, а боротись до переможного кінця. 6. січня президент Рузвелт видвигнув воєнну програму праці, закликаючи американський промисл в двох наступних роках витворити 185,000 літаків, 120,000 повзів, 55,000 протилетунських гармат, 18 міліонів тон корабельного тонажу. 11. січня японці знов поробили успіхи в своїй офензиві і висадили свої окупаційні війська в Нідерляндських Індіях, зокрема в Борнео і Целебес. 10. січня Доналд Нелсон назначений президентом головою Ради Воєнної Продукції. 14. січня німецькі субмарини розпочали велику офензиву здовж американського побережжя, затоплюючи американські кораблі. 15. січня відбулась в Ріо де Жанейро всеамериканська конференція, котра зобовязалась до солідарности в обороні інтересів цеї півкулі. 19. січня японці розпочали окупацію Бурми. 20. січня советські війська розпочали офензиву біля Можайська, здобуваючи це місто. 21. січня в Африці маршал Ромель розпочав свою офензиву зпід Ель Аґейлі, в напрямку Киренайки. 27. січня американські війська прибувають до північної Ірляндії. Також прибувають до Австралії.

Дня 1. **лютого** американські збройні сили виконали рейд на острови Маршала і Ґилберта, що знаходились в руках японців. 2. лютого конґрес ухвалив для фльоти 26 біліонв долярів, підносячи воєнні видатки до 116 біліонів долярів. 3. лютого британська восьма армія спинює дальший поступ маршала Ромеля біля Тобрука. 9. лютого корабель „Норманді" в нюйорськім порті занявся вогнем і перевернувся. 12. лютого три німецькі панцирники, з найбільшим з них „Шарнгорст", прокрались попри британське побережжя в Анґлійськім каналі і дістались до норвежського порту. 14. лютого японці заняли нафтові поля в Суматрі. Того дня відбулась в Америці реєстрація девять міліонів чоловіків у поборовім віці. 15. лютого британська база Сінґапур впала в руки японців. 18. лютого розпочався в Франції політичний процес над „винуватцями" прогри Франції. 22. лютого японці перемогли морські сили Обєднаних Держав біля острова Яви і в той спосіб уможливили собі окупацію цього острова.

Дня 2. **березня** конґрес знов ухвалив гроші на воєнні цілі, у висоті 32 біліони долярів. Це до цього часу найвища сума, котру колинебудь Америка ухвалила на війну. 3. березня секретар фінансів Морґентав поставив домагання додаткових податків на висоту девять біліонів долярів. Це теж рекордова податкова сума, котрої хто небудь домагався в Америці. Того дня британські бомбовики бомбардують французькі фабрики біля Парижа. 8. березня японці окупують бурмський порт Ранґун. Інші японські війська осадовляються на північнім побережжі Нової Ґвінеї. 9. березня японці здобувають Яву. 13. березня вони усадовляються на Соломонських островах. 15. березня Гітлер в Берліні обіцює німцям перемогу над Советами того самого року в літі. 17. березня ґен. МекАртур передістався з Батану до Австралії. 19. березня Доналд Нелсон, голова Ради воєнної продукції, вніс в конґресі прохання уневажнити 40-годинний день праці і збільшену заплату за надвишку годин праці. 25. березня американські збройні сили виконали рейд на острови Вейк і Маркус. 28. березня командос наїздять на німецьку субмаринову базу в Сен Назер.

4. **квітня** американський уряд признає владу вільно-французького комітету в Камеруні і Рівниковій Африці. 8. квітня Рада Воєнної Продукції забороняє будову всіляких будівель, що не мають звязку з війною. 9. квітня японці здобули Батан і взяли в полон 30,000 американського і филипинського війська. 11. квітня британський представник сер Стафорд Крипс по тритижневих нарадах ствердив, що його місія до Індії осягнути порозуміння поміж гіндуськими націоналістами й іншими індійськими партіями, та Британією, невдалась. 14. квітня маршал Петен під натиском німецьких властей, знов зробив Пєра Ляваля „премієром" Франції. 16. квітня британці розпочинають свою широку повітряну офензиву на німецькі міста. 17. квітня американські бомбовики під командою ґенерала Дулитла бомбардували японські міста. 18. квітня Пол МекНот назначений президентом головою комісії людської сили. 25. квітня почалась реєстрація чоловіків в віці від 45 до 65. 27. квітня президент Рузвелт проголосив сім точок, як поборювати інфляцію. 27. квітня перший раз виконано спробу протилетунського затемнення в прибережних стейтах на сході Америки.

4. **травня** британська експедиційна сила висіла на острові Мадаґаскар. 5. травня розпочато пайкування цукру. 6. травня піддалась фортеця біля Манілі, Кореґідор. 8. травня розпочалась пятиднeвна морська битва на Коралевім морі. Японці зазнали тяжких втрат. 11. травня німецькі війська розпочали весняну офензиву на Кримі. 14. травня маршал Тимошенко розпочав протиофензиву на Харків. 15. травня розпочалось в східних стейтах пайкування ґазоліни. 18. травня бюро заряду цін зарядило стелю цін на ріжні продукти. 24. травня советські війська опустили Керчівський півостров на Кримі. 26. травня німці розпочали загальну офензиву на Кавказ. В той сам день советський премієр Молотов, перебуваючи в Лондоні, підписав мировий пакт з Британією на 20 літ. 27. травня німецький африканський корпус знов розпочав офензиву в Африці. 30. травня Молотов потаємно прибув до Вашинґтону. 31. травня тисячі британських літаків скинули 3,000 тон бомб на німецьке місто Кольон.

1. **червня** Мексико виповіло війну державам осі. 3. червня японські бомбовики бомбардували Доч Гарбер, на Алевтських островах. 4. червня вбито в Чехії „протектора" Гейдріха. Вслід за тим пішов націстичний терор в Чехії, підчас котрого розстріляно багато чеських патріотів і знищено село Лідіце. 7. червня розпочалася триднeвна битва біля Мидвей, в котрій американські морські сили розбили цілком японські сили, і рештки змусили завертати. 9. червня Британія і Америка згодились спільно черпати зо своїх харчевих засобів. 12. червня японські наїзники окупували два острови з Алевтської ґрупи, Атту і Аґату. 15. червня розпочато збірку старої ґуми. 18. червня премієр Чорчил відбув ряд конференцій з Рузвелтом. 21. червня маршал Ромель здобув Тобрук і взяв у полон 25,000 британського війська. 25. червня Ромель перейшов границю Єгипту, в дорозі до Александрії. 30. червня конґрес знов ухвалив рекордову суму на війну, у висоті 42 біліонів долярів.

1. **липня** британський ґен. Окінлик спинив дальший поступ німців і італійців в Єгипті, біля Ел Аламейн. 2. липня впав Севастополь на Кримі. 4. липня американські бомбовики обкидали німецькі міста бомбами. 20. липня конґрес ухвалює податки у висоті 20 біліонів долярів. 27. липня советські війська опустили Ростов.

7. **серпня** американська маринарка зробила напад на Соломонські острови і здобула Туляґі, як теж усадовилась на острові Ґвадалканал. 8. серпня виконано кару смерти на шістьох німецьких саботажниках. 9. серпня арештовано Ґандія і його співробітників. Того самого дня японські кораблі затопили три американські кружляки. Боротьба на Ґвадалканалі. 12. серпня Чорчил прибув до Москви на чотириднeвні конференції зо Сталіном. 19. серпня британські командос виконали напад на Діеп. 22. серпня Бразилія виповіла війну державам Осі.

10. **вересня** американський уряд ствердує, що існує поважний брак ґуми. Японці продираються до Порту Морсбі, в східній Ґвінеї. 14. вересня уряд в Віші хоче силою доставити німцям робітників. 15. вересня Джефреса настановлено директором засобів ґуми. 17. вересня німці дістались до середини Сталінґраду. 23. вересня Вилкі конферував зо Сталіном в Кремли. 25. вересня впроваджено пайкування ґазоліти по цілій Америці. 26. вересня японці розпочали відступ в Новій Ґвінеї.

2. **жовтня** президент Рузвелт підписав протиінфляційний закон. 3. жовтня назначив Джеймса Бирнса економічним директором. 7. жовтня Джан Луїс відтягнув свою юнію вуглекопів від К. П. О. 8. жовтня Німеччина почала заковувати в кайдани полонених летунів. 9. жовтня Британія і Америка заявили, що резиґнують з права екстериторіяльности в Китаю. 12. жовтня прокуратор Бидел проголосив, що пів міліона італійських громадян в Америці не будуть уважані за „ворожих громадян". 14. жовтня Вилкі складає звіт президентови. 26. жовтня розпочалась перша морська битва біля Соломонських островів. Америка виграла ту битву, завдавши японцям тяжкі втрати. Вилкі закликає, щоб Атлянтійський Чартер поширити і на азійські народи. 27. жовтня економічний директор Бирнс проголосив, що особисті зарібні платні не сміють переходити $25,000 річно.

2. **листопаду** армія маршала Ромеля в Африці зазнала розгрому і почала втікати. 3. листопаду Републиканська Партія в виборах до законодатних палат здобула по цілім краю добрі успіхи і малощо не осягнула переваги над Демократичною Партією. 9. листопаду американська експедиційна сила висіла в Північній Африці. 11. листопаду німці окупували решту Франції. 12. листопаду розпочалась черговa морська битва біля Соломонських островів, в котрій японці знов понесли великі втрати. 13. листопаду президент підписав закон про притягування до армії 18—20-літних хлопців. 15. листопаду союзні війська розпочали бої за Туніс. Совети відкривають свою зимову офензиву. 27. листопаду французька фльота в Тульоні поповнила самогубство. 29. листопаду премієр Чорчил перестеріг італійців, що союзники будуть нищити Італію бомбами. 30. листопаду відбулась ще одна битва біля Соломонських островів, котру японці знов з тяжкими втратами програли.

1. **грудня** адмірал Дарлян обняв команду над Північною Африкою. Економіст Беверeдж предложив перед англійським парляментом плян суспільного обезпечення. 4. грудня президент розвязав „Доблю Пі Ей". 5. грудня назначено Пола МекНота диктатором в справах людської сили Америки. 11. грудня президент каже, що з кінцем 1942 р. американські війська за морем будуть виносити міліон людей. 13. грудня британська армія здобула Ел Аґейла і пустилась далі за армією маршала Ромеля. 16. грудня советські війська починають офензиву в околицях Дону. Герберт Гувер проголосив плян повоєнного замирення, в котрім наглі справи вирішенoб тимчасово, а докладне вирішення всіх міжнародних справ наступилоб з часом, поволи, як охолодиться з війни світ. 17. армія і фльота перебрали біля 300 американських каледжів і університетів, в ціли воєнного вишколу вояків. 24. грудня замордовано адмірала Дарляна. 28. грудня ґен. Анрі Гонор Жіро зістав назначений Високим Комісарем для Французької Північної Африки на місце вбитого адмірала Дарляна.

ЧЕРВОНІ НАСТУПАЮТЬ.—Відділ російських військ наступає попри горіючий націстичний повз, котрий вони розбили. Сцену знято десь на кавказькому фронті.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 23. грудня 1942 р. помер наглою смертю

ЗАХАРІЯ НЕПИК,

довголітній член Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42 У. Н. Союзу в Пасейк, Н. ДЖ.

Покійний був родом зо села Томашівці, повіт Калуш, Західна Україна. Полишив жену Теклю, сина Івана, дочку Анну та внучку Славку. Похорон відбувся 26. грудня 1942 р.

В. Й. П.!

М. Припхан, рек. писар.

Сестрицтві Н. З. П. Діви Марії, від. 112 У. Н. Союзу, померла довголітна члениця

МАРІЯ ДУТКОВСЬКА.

Покійна походила із села Крециів, повіт Добромиль. Полишила в смутку родину. Сестрицтво взяло участь у похороні, який відбувся з церкви св. Петра й Павла в Клівленд, О.

В. Їй П.!

Mrs. Д. Романович, рек. секр.

Сестрицтві Н. З. П. Діви Марії, від. 112 У. Н. Союзу, померла довголітна члениця

АННА ЛОРЕТ.

Покійна походила із села Білич, повіт Старий Самбір. Була доброю членицею. Полишила в смутку родину. Сестрицтво взяло участь у похороні, який відбувся з церкви св. Петра й Павла в Клівленд, О.

В. Їй П.!

Mrs. Д. Романович, рек. секр.

Дня 15. грудня 1942 року помер у 70. році життя

ПЕТРО КРАВЧУК,

довголітний член Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94 У. Н. Союзу в Гамтрамк, Міш.

Покійний походив із села Клюсів, повіт Сокаль, Західна Україна. Вступив до У. Н. Союзу в 1903. р. Похорон відбувся в суботу, 19. грудня 1942 при участи родини і членів Товариства.

В. Й. П.!

Іван Заблоцький, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Дарахівщина, від. 275, повідомляє всіх своїх членів і членицЬ, що **річні збори** відбудуться в неділю, 3. січня, в годині 7. ввечір, в гали церковній. Просимо членів прийти на ці збори і вислухати справоздання урядників і контр. комісії за рік 1942. Також буде вибір нового уряду на 1943 рік. Напоминаємо довгуючих членів, щоби вирівнали свої залеглости. Просимо прийти на час, щоб непротягати зборів до пізної ночи. — За уряд: М. Гречин, предс.; Н. Манорек, кас.; М. Курило, рек. секр.; М. Обуховський, фін. секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Тов. Запорозька Січ, від. 388, повідомляє усіх своїх членів і члениць, місцевих і позамісцевих, що **річні збори** відбудуться в неділю, 3. січня 1943. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо буде касове справоздання за 12 місяців і вибір нового уряду на рік 1943. Збори зачнуться точно в годині 2. пополудні. Довгуючі члени повинні прийти на ці збори і вирівнати свій довг; в противнім разі будуть суспендовані. — Й. Гачак, предс.; І. Михалцевич, кас.; Й. Бринґілевич, секр.

БІНҐЕМТОН, Н. Й. — **Річні збори** Тов. Запорозька Січ, від. 21, відбудуться в неділю, 3. січня, в годині 2. пополудні, в У. Г. Домі, 43 Давис Евеню. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо маємо важні справи до рішення. Буде звіт урядників і вибір нових на рік 1943. — За уряд: В. Клиш, Н. Чубіняк, Т. Смик.

ПОВІДОМЛЯЄМО

ЧЛЕНІВ 204. ВІДДІЛУ У. Н. СОЮЗУ, що на річних зборах відділу запала низька ухвал, про які члени будуть осібно повідомлені. — На тих зборах ухвалено, що члени є зобовязані платити свої місячні вкладки на час на місячних зборах відділу, які відбуваються в другу суботу що місяця. — Також ухвалено для тих членів, що на місячних зборах не можуть бути приявними, то в тій цили заряджено збірку членських вкладок що суботи в місяці між год. 6—8 ввечір в галі укр. прав. громади, 334 Іст 14 вулиця. — На тих всіх зборах члени матимуть спромогу полагоджувати всі свої справи відносно їхнього членства в У. Н. Союзі.

При тім подається до відома, що касієр відділу п. А. Ґелетій від 1-го січня 1943 року зогляду на повищу ухвалу більше не приниматиме членських вкладок у своїм бизнесі. — Членські вкладки можна посилати, але на час, також почтою до секретаря відділу на адресу: **351 MADISON STREET, NEW YORK CITY.**

ЗА УРЯД 204 ВІДДІЛУ У. Н. С.:

Е. Ляхович, предсідник **М. Близнак,** секретар

Проф. Микола Чубатий.

Духове Життя Українського Народу по Першій Світовій Війні

(Картини нової історії українського народу).

19)

11. Українська наука — продовження.

Побіч головного огнища української науки на Західній [illegible] Україні істнували ще й другі осередки, молодші походженням та розмірами праці. На першому місці треба згадати **Українське Наукове Богословське Товариство** основане при Богословській Академії у Львові. Покликане до життя завдяки праці о. ректора Й. Сліпого 1923 р., впродовж 16 літ свого істнування зазначилося теж поважним науковим дорібком в постатті біля 20 томів поважних наукових праць з ділянок не тільки стислого богословія, але також зближених українознавчих наук. Кромі „Праць" Українське Богословське Товариство у Львові видавало науовий квартальник „Богословія", якого до большевицького наїзду вийшло 66 томів. Товариство ділилося відповідно до потреб богословських наук на чотири секції, при чім в секції історично-правній працювали теж як дійсні члени знані вчені католики недуховні. Поміж Науковим Товариством ім. Шевченка та Українським Науковим Богословським Товариством істнувала дружна співпраця, чого доказом, що ціла низка дійсних членів першої установи була дійсними членами другої і навпаки.

Рівнож деякі західно-українські музеї, про які вже була мова, були теж деякими науково-дослідчими осередками, а навіть мали свої наукові видавництва. На першому місці слід згадати Національний Музей ім. Митрополита Шептицького у Львові; про музей Бойківщина в Самборі та його видавництво була вже мова.

—o—

На українськім Закарпатті деяку наукову діяльність проявляло під чеським володінням Матірне Товариство „Просвіта" в Ужгороді. Правда, головна його ціль була праця популярно-просвітна, одначе впродовж кількох літ щорічний альманах-календар „Просвіти" в Ужгороді основно ріжнився від просвітянських календарів у Львові, бо це був дійсно Науковий Збірник з поважними науковими працями, вчених людей, дійсних членів Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, наприклад о д-ра Василя Гаджеґи історика, Ів. Панкевича українціста - мовознавця та ще декого.

г) Українське наукове життя на еміграції.

Не маючи на загал сприятливих відносин до правильного розвою на рідних землях, найшла українська наука своє вбоге пристановище поза межами української землі,. по ріжних еміґраційних осередках в Варшаві, Празі, Берліні та Парижі.

Український Науковий Інститут в Варшаві повстав 1930 р. на тлі специфічної політики польського уряду до української справи. Дивним може декому видаватися, що польський уряд, який неприхильно ставився до старого огнища української науки у Львові, біля 9 літ постійно визначував з державних фондів всеж таки не малу суму, бо 100 тисяч золотих (біля 19 тисяч долярів) річно на цілі Українського Наукового Інституту в аршаві. Причини треба шукати з одного боку в матеріяльних зобовязаннях польського уряду супроти уряду Української Народної Републики, з другого боку у політичних концепціях доволі впливових людей з табору марш. Пілсудского.

Український Науковий Інститут в Варшаві гуртував науковців тільки так званої уенерівської політичної орієнтації, то є тої, що зрікалася Галичини в користь Польщі за ціну помочи Польщі в брооть-бі проти большевицької Москви, на основі так званої варшавської угоди з 1920 р. С. Петлюри з Пілсудким. Війська Петлюри боронили теж Польщу перед большевицьким заливом, а по так званім ризькім трактаті (1921), в якім Польща покинула свого українського союзника та заключила сепаратний мир з большевиками,р озброєні українські війська з великим воєнним матеріялом опинилися інтерновані в Польщі. За цей матеріял, що представляв вартість кількох десяток міліонів, польський уряд давав уенерівцям деякі охлапи ось як в постаті щорічної субвенції на Науковий Інститут в Варшаві.

Але попри це польський уряд мав ще другу ціль; показати перед світом, що в Польщі дається щось на українську культуру, мала це бути буджетова позиція на Український Науковий Інститут в Варшаві. Тим способом хотілося також довести Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові до руїни в переконаннсі, що всі наукові сили Західної України збіжаться до Варшави, полищаючи Західну Україну на свобідну культурну польонізацію.

Була теж ґрупа пілсудчиків українофілів, яка ніколи не закидала пляну походу на Росію, бо комбінувала, що Польща серед двох таких сил як Німеччина та Росія невдержиться. Отже прямувала до розбиття Росії та створення якоїсь України, сфедереваної з Польщею, з переконанням, що це буде якийсь польський протекторат. Ті кола, підлабузуючися все до українців, узнавали права України до державного життя, але ніколи на Західній Україні, тільки там „над Днепрем". Річ природня, що ті впливові, хоч мало популярні серед поляків особи біля марш. Пілсудского, вважали, що треба щось робити для української культури, але вриазно відмежувувати їх від західно-української культури, яка повинна була знидіти. В цім останнім погляді всі поляки були згідні.

(Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЛЕЙКВУД, О. — Бр. Сош. св. Духа, від. 108, повідомляє всіх членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 3. січня, в годині 4:30 пополудні. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо буде вибір нового уряду на рік 1943. — Д. Потажни.

БРІДЖПОРТ, КОНН. — Тов. Укр. Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в неділю, 3. січня, в галі церковній, 34 Біч ул., точно в год. 2. пополудні. Взиваємо всіх членів прийти точно на час. Контр. комісія здасть справоздання за цілий рік; новий уряд перебере урядування і будуть інші важні справи до полагодження. Новий уряд на 1943 рік є: Григорій Монюк, предс.; Дмитро Батоґ, заст.; Михайло Галькевич, секр.; Мартин Шиманський, заст.; Леонтій Бих, кас.; Дмитро Чернявський, заст.; контр. комісія: Й. Підлуський, В. Кузів, М. Миманський; надз. хорих: П. Зелінський, О. Зелик, Ів. Шевчук; тростіси: Д. Чернявський, С. Шміґельський. — Гр. Монюк, предс.; Л. Бих, кас.; М. Галькевич, секр., 179 Corkwall St. Stratford, Conn.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — **Річні збори** Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, відбудуться в неділю, 3. січня 1943, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори на означений час, бо буде справоздання урядників і вибір нового уряду на рік 1943. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — За уряд: А. Бусько, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Сестр. Н. З. П. Діви Марія, від. 112, буде мати **річні збори** 1. січня 1943 р. в годині 1. пополудні, в гали церковній. Просимо всіх членицць, старших і молодших, прийти на ці річні збори і вислухати справоздання урядників з цілого року і вибрати новий уряд на рік 1943. — За уряд: Д. Романович, секретарка.

NEW HAVEN, CONN. — There will be a meeting of the members of U. N. A. Branch 414 on Saturday evening, January 2, 1943, for the election of officers. The meeting will be held at the home of the secretary at 83 Kensington Street, and will beginat 7:00 P. M. All members are urged to be present. — Amelia Holubovich, Pres.; Helen Breziki, Sec.

ДО КАСЬКИ МАСЛЮХ, теперішна адреса не відома, але остання відома адреса була Манастирець, пов. Ліско, Галичина, Польща.

Отсим повідомляється вас, що остаточне рішення на розвід a. v. m. було признане проти вас у процесі Пола Маслюха, а також знаного як Павло Маслюх, ваш муж, яке буде вислухане в Суді Комон Пліс ч. 1 для повіту Філядельфії, Вереснева Сесія 1939, ч. 234, в понеділок, дня 25 січня 1943 о 10 годині рано, в котрім то дні Ви маєте явитись і подати причину, якщо яку маєте, чому такий розвід не повинен бути признаний проти Вас в Суді Комон Пліс ч. 1. кімната А. ч. 246, Сіти Гол, Філядельфія, Пенна.

BRENNER & BRENNER
Harry N. Brenner,
Attorney for libellant
510 Bulletin Builing
Philadelphia, Pa.

ТАРЗАН, ч. 693. Пазурі і зуби.

Зустрівши два льви з одного, а два з другого боку — Тарзан завернув в третій бік. Але в ту саме хвилину ще двох львів вискочило з високого хабаззя.

Тепер Тарзан був окружений зо всіх сторін. Льви не випадково його в той спосіб окружили. Ті хижаки все в той спосіб поступали, як полювали на добич.

В ту пору, як Тарзан знайшовся в смертельній небезпеці, його приятелі над морем дивувались, де він забарився. Вони почали журитись, що з ним сталось.

В журбу попала і старушка Ейкерс. Вона одна найкраще знала, що для них означав Тарзан. „Без нього ми всі тут цілком певно пропадемо", бурмотіла вона.